

УДК 343.54+176

І.О. БАНДУРКА, Харківський національний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАнням СЕКСУАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Ключові слова: вдосконалення кримінальної відповідальності, злочини, сексуальні послуги

Побудова демократичної правової держави і формування громадського суспільства в Україні вимагає високого рівня правового регулювання найважливіших суспільних відносин, зокрема в сфері громадського порядку та моральності, що забезпечує вільний та всебічний розвиток особистості, а також виховання людини в дусі поваги до національних традицій та законів України. Згідно статті 23 Конституції України кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості [1]. У зв'язку з цим більшої актуальності набуває захист суспільних відносин, які забезпечують основні принципи моральності у сфері статевих стосунків, правил і традицій інтимного спілкування людей, міжособистісних стосунків.

Загальнодержавною програмою підтримки молоді на 2004-2008 роки визначається, що для України одним із найважливіших завдань є громадянське, національно-патріотичне виховання дітей та молоді. Пунктом 5 цієї Національної програми передбачається сприяння вихованню патріотизму, розвитку духовності, моральності дітей та молоді України [2]. На виконання цієї програми ми пропонуємо внести зміни та допо-

внення до Кримінального кодексу України у розділі «Злочини проти громадського порядку та моральності». З цього приводу слід відмітити, що у квітні 2008 року Народним депутатом України Г. Москалем був розроблений законопроект «Пронесення змін та доповнень до кримінального кодексу України (щодо захисту суспільної моралі)» для підвищення ефективності протидії сексуальної експлуатації дітей та забезпечення правової основи притягнення до відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту суспільної моралі [3].

Звернемо увагу, що Україною ще у 1991 році була ратифікована Конвенція ООН про права дитини, яка закликала усі держави встановити кримінальну відповідальність та ввести ефективні міри покарання за всі форми сексуальної експлуатації дітей і сексуальної наруги над ними, у тому числі у родині або в комерційних цілях [4].

Питання дослідження проблеми правової оцінки правопорушень у сфері суспільної моралі з різних сторін досліджували окремі вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: А.Б. Блага, Т.І. Возна, В.В. Вітвіцька, М.І. Гернет, А.Ф. Зелінський, К.Б. Левченко, В.О. Меркулова, А.А. Митрофанов, А.М. Орлеан, П.І. Орлов та інші. Але в окремій частині, що стосується втягнення неповнолітніх у діяльність сексуального чи еротичного характеру, воно залишилося не розглянутим. Тому метою даної статті є розгляд окремих питань, щодо злочинів проти моральності та внесення пропозицій щодо змін і доповнень у Кримінальний кодекс України. Наукова новизна даної роботи визначається запропонованими змінами до Кримінального кодексу України в розділі «Злочини проти громадського порядку та моральності».

Закон про кримінальну відповідальність України передбачає відповідальність за злочини, пов'язані з наданням сексуальних послуг, зокрема ст.301-303 КК України, які регламентують покарання за ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів, створення або утримання

місць розпусти і звідництва, примушення чи втягнення до заняття проституцією [5]. Але Законом України «Про захист суспільної моралі» забороняється ще й втягнення неповнолітніх у діяльність з виробництва й обігу продукції сексуального чи еротичного характеру, організацію і проведення видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру, використання образів неповнолітніх у будь-якій формі в продукції і проведенні зазначених заходів [6].

У зв'язку з цим виникла необхідність переглянути норми чинного кримінального закону з метою забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності для тих осіб, які своїми діями посягають на засади моральності українського суспільства.

На нашу думку, відповідно до положень Закону України «Про захист суспільної моралі» порушенням законодавства у сфері обігу продукції чи організації й (або) проведення видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру є порушення встановлених законодавством обмежень. Обмеженнями такої діяльності є ліцензування (стаття 9 Закону України «Про захист суспільної моралі») та заборона втягнення або використання образів неповнолітніх у будь-якій формі у такій діяльності (стаття 8 Закону України «Про захист суспільної моралі»). При дотриманні умов, встановлених цими обмеженнями, обіг продукції еротичного чи сексуального характеру дозволяється [6].

Порушення законодавства у сфері обігу продукції чи організації й (або) проведення видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру щодо отримання дозволу на таку діяльність підпадає під кваліфікацію ч.1 ст.202 Кримінального кодексу України «Порушення порядку занятості господарською та банківською діяльністю» [5]. На нашу думку, безпосереднім об'єктом порушення законодавства у сфері захисту суспільної моралі щодо обігу продукції чи організації й (або) проведення видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру без одержання відповідної ліцензії або з порушен-

ням умов ліцензування є встановлений порядок у сфері зайняття господарською діяльністю, що відповідає родовому об'єкту розділу VII «Злочини у сфері господарської діяльності». Таким чином, вищезазначена діяльність є просто різновидом підприємницької і окремої кваліфікації як злочинне діяння не потребує.

При цьому слід ще раз зауважити, що ми розглядали вищезазначене діяння без залучення до нього неповнолітнього. Втягнення у обіг продукції чи організацію й (або) проведення видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру, навіть ліцензовану, дитини створює окремий склад злочину, безпосереднім об'єктом якого є моральний розвиток неповнолітнього.

У разі втягнення неповнолітнього в діяльність еротичного чи сексуального характеру, яка здійснюється без отримання належного дозволу, тобто ліцензії, цей злочин необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч.1. ст.202 та відповідною статтею з розділу «Злочини проти громадського порядку та моральності».

Статтею 7 Закону України «Про захист суспільної моралі» передбачається захист неповнолітніх від негативного впливу продукції еротичного чи сексуального характеру [6]. Але ні в Кримінальному кодексі України, ні в Кодексі про адміністративні правопорушення України не встановлена відповідальність за втягнення неповнолітніх у діяльність з виробництва й обігу продукції сексуального чи еротичного характеру, організацію і проведення видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру, використання образів неповнолітніх у будь-якій формі в продукції і проведенні зазначених заходів.

Тому, на нашу думку, доцільно встановити кримінальну відповідальність за вищезазначані дії, виклавши відповідну статтю у такій редакції:

Стаття. Втягнення неповнолітнього у діяльність з обігу продукції й (або) організації й проведення видовищного заходу сексуального чи еротичного характеру.

1. Втягнення неповнолітнього у ввезення на територію України, вивіз з України, перевезення чи інше переміщення, зберігання продукції еротичного чи сексуального характеру для подальшого демонстрування, збуту чи розповсюдження або її демонстрування, трансляції (ретрансляції), збут, розповсюдження чи умисне створення умов для можливості доступу до такої продукції неповнолітнього, а також демонстрування видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру неповнолітнього, -

караються штрафом від ста п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років та конфіскацією продукції еротичного чи сексуального характеру та засобів її демонстрування, розповсюдження, трансляції (ретрансляції) та переміщення.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб або з використанням можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій, або втягнення неповнолітнього у створення продукції й (або) видовищного заходу еротичного чи сексуального характеру, -

караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років, або позбавленням волі на строк від двох до шести років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років та конфіскацією продукції еротичного чи сексуального характеру та засобів її виготовлення, демонстрування, розповсюдження, трансляції (ретрансляції) та переміщення.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або за участю малолітнього, -

караються позбавленням волі на строк від

чотирьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років та конфіскацією продукції еротичного чи сексуального характеру та засобів її виготовлення, демонстрування, розповсюдження, трансляції (ретрансляції) та переміщення.

У чинному Кримінальному кодексі використовується термін «неповнолітній». Тому за сучасних обставин доцільно використовувати один термін «неповнолітній». Але в рамках уніфікації законодавства України та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів слід у майбутньому замінити усі використані терміни «неповнолітній», в тому числі і в Кримінальному кодексі України, на загальновизнаний термін «дитина».

Таким чином, можна зробити висновок, що внесення запропонованих змін і доповнень до Кримінального кодексу України дозволить привести чинне законодавство у відповідність з ратифікованими Україною міжнародними актами, а також допоможе реалізації положень Закону України «Про захист суспільної моралі».

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // ВВР. -1996. -№ 30. -Ст.141.

2. Закон України «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 роки» від 18.11.2003 р., № 1281-IV // ВВР. -2004. -№ 11. -Ст.144.

3. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України (щодо захисту суспільної моралі)» (реєстр. № 1340) [Електронний ресурс]. -Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc34?id=&pf3511=31311&pf35401=120754.

4. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.89 № // Зібрання чинних міжнародних договорів України. -1990. -№ 1. -Ст.203.

5. Кримінальний кодекс України від

05.04.2001 р., № 2341-III // ВВР України. - 2001. -№ 25-26. -Ст.131.

6. Закон України «Про захист суспільної

моралі» від 20.11.2003 р., № 1296-IV // ВВР України. -2004. -№ 14. -Ст.192.

Бандурка І.О. Деякі питання вдосконалення кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з наданням сексуальних послуг // Форум права. -2008. -№ 2. -С.11-14 [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-2/08bionsp.pdf>

Досліджуються нормативно-правові акти діючого національного законодавства, які є правовою основою даного питання; запропоновані зміни у Кримінальний кодекс України в розділі «Злочини проти громадського порядку та моральності».

Бандурка И.А. Некоторые вопросы усовершенствования криминальной ответственности за преступления, связанные с предоставлением сексуальных услуг

Исследуются нормативно-правовые акты действующего национального законодательства, которые являются правовой основой данного вопроса; предложены изменения в Уголовный кодекс Украины в разделе «Преступления против общественного порядка и моральности».

Bandurka I.A. Some questions of improvement of the criminal responsibility for the crimes connected to granting of sexual services

There studies the law-legal acts of working national legislation, which is a legal basis of this question. The author proposes to make same changes in the Criminal code of Ukraine in the part «Crimes against public order and morals».